

**INSTITUTIONEN FÖR
DIDAKTIK OCH PEDAGOGISK
PROFESSION**

Motivation

Lärarens perspektiv på motivation i klassrummet

**Natalia Molokova
Judith Chacon**

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och kurs:	KPU/LKXA1G
Nivå:	Grundnivå VT
Termin/år:	2018 Russell
Handledare:	Hatami Jörgen
Examinator:	Dimenäs
Rapport nr:	VT18-2930-LKXA1G

Abstrakt

Engelsk titel: Motivation. The teacher's perspective on motivation in the classroom

Uppsats/Examensarbete: 15 hp

Program och kurs: KPU/LKXA1G

Nivå: Grundnivå

Termin/år: VT 2018

Handledare: Russell Hatami

Examinator: Jörgen Dimenäs

Rapport nr: VT18-2930-021-LKXA1G

Nyckelord: Motivation, inre och yttre motivation, pedagogiskt arbete, strategi.

Begreppet motivation är svårdefinierad och ofta tolkas avsevärt annorlunda både i forskning och i praxis. En sak är dock alla eniga om: att motivation är viktig lika väl för elevernas skolresultat som för resten av deras framtida liv. Syfte med denna studie är tvåfaldigt: 1) att undersöka hur yrkesverksamma lärare uppfattar begreppet motivation och 2) att samla information om hur lärarna agerar i dagens praxis för att påverka elevers motivation i klassrum. För att studera tankesätt och metoder att arbeta med motivation som råder i dagens skola samt att samla praktiska exempel, genomförde vi kvalitativa intervjuer av flera erfarna lärare. Trots det faktum att begreppet motivation är svårt att förklara, hittade alla respondenter egna tolkningar. Intervjuerna tyder på att det finns rik variation av tillvägagångssätt, men samtidigt att lärare kan vara omedvetna om modern forskning och opererar rentav utifrån egen erfarenhet.

Förord

Denna text är ett examensarbete av Natalia Molokova och Judith Chacon utfört på kompletterande pedagogisk utbildning programmet vid Göteborgs Universitet. Det skrevs med handledning av Russell Hatami under vårtermin 2018. Alla intervjuer gjordes i april och början av maj 2018.

Vi vill tacka alla intervjudeltagare för deras tid och värdefulla insatser. Tyvärr får vi inte lista våra respondenters riktiga namn då de är anonymiserade. Tack för att ni har varit så tålmodiga och samarbetsvilliga med sådana oerfarna intervjuare som vi. Handledaren Russell Hatami visade oss som en förebild för ordet motivation. Russell var väldigt starkt engagerad och hjälpte oss genom hela arbetets gång vilket vi också är mycket tacksamma för. Och sist men inte minst skulle vi vilja tacka våra familjer för alla nödvändig förståelse och stöd.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Syfte	6
3. Bakgrund	6
4. Teorier och tidigare forskning	8
4.1 Inre och yttre motivation	9
4.2 Bronfenbrenners teori	9
4.3 Den proximala utvecklingszonen	10
4.4 Lärares roll i motivation	10
4.4.1 Prestations teori	11
4.4.2 Förväntansvärde teori	12
4.5 Skolans uppdrag	12
5. Metod	13
5.1 Urval	13
5.2 Etiska överväganden	14
5.3 Datainsamling och bearbetning	14
6. Resultatredovisning	15
6.1 Lärare 1	15
6.1.1 Om motivation	15
6.1.2 Om motivationsarbete	16
6.2 Lärare 2	16
6.2.1 Om motivation	16
6.2.2 Om motivationsarbete	17
6.3 Lärare 3	17
6.3.1 Om motivation	17
6.3.2 Om motivationsarbete	17
6.4 Lärare 4	18
6.4.1 Om motivation	18
6.4.2 Om motivationsarbete	18
6.5 Lärare 5	18
6.5.1 Om motivation	18
6.5.2 Om motivationsarbete	19
7. Sammanfattning av insamlat material	19
8. Analys och slutdiskussion	20
8.1 Analys av uppfattning begreppet motivation	20
8.2 Analys av motivationsarbete.	21

8.3 Slutsatser	22
Referenslista	23
Bilaga	25

1. Inledning

Diskussionen om begreppet motivation inom pedagogik och psykologi är omfattande och rymmer en stor bredd. Forskarna är oeniga och försöker komma överens om hur begreppet ska definieras (Giota, 2002). Det finns flera perspektiv på motivation: Imsen (2006) nämner att det kan beaktas utifrån behavioristiska, kognitiva, humanistiska perspektiv, behovsteorier (såsom Maslows behovshierarki) eller i sammanhang av inre och yttre motivation.

Själva ordet har sitt ursprung från det latinska ordet *movere* som betyder att röra sig. Svårigheten med att pricka en definition av begreppet ligger i faktum att det befinner sig i förhållande till ett flertal andra abstrakta begrepp såsom drivkraft, intresse, behov, glädje och vilja. Att tydligt skilja mellan dessa begrepp samt bestämma deras inbördes ordning är en utmaning i sig själv.

Motivation kan även anses som något bestående av olika komponenter: Giota (2002) påpekar att interaktionistiskt inriktade forskare uppfattar motivation som bredare än strävande efter lärande eller prestationsmål. Att koncentrera på endast motivation i relation till prestationsmål uppfattas av denna grupp av forskare som inkomplett och felaktigt - vilket naturligtvis motsätter synen från andra forskare på motivationsbegreppet. Av denna anledning valde vi att låta våra respondenter som är lärarna själva att avgränsa och beskriva hur de uppfattar detta begrepp. Vi koncentrerar oss alltså inte på formella definitionen av detta begrepp utan på hur det betraktas och bearbetas i praktiken av lärarna i skolan.

Att bestämma vilka nyckelfaktorer som påverkar motivationen är inte helt enkelt. Imsen (2006) i sitt verk "Elevens värld" grundar det på en egen uppfattning av motivation som är - en del i psykets trilogi som "framspringer ur samspelet mellan förnuft och känslor". Det vill säga, enligt Imsen (2006), handlar motivation om hur känslor, tankar och förnuft flätas ihop och ger färg och glöd åt våra handlingar. Imsen (2006) definierar motivation som det som orsakar aktivitet hos individen, det som håller denna aktivitet vid liv och det som ger den mål och mening. Det är dock en lite bredare uppfattning av motivation än vad vi skulle förvänta oss att få från lärare. Diskussionen kommer förmodligen att ta riktning mot mer praktisk "prestationsmotivation" (Imsen, 2006), som avser just det strävande efter lärande och prestationsmål som är kritiserad inom interaktionistiska forsknings kretsar.

Imsen (2006) nämner inre källor (egna bedömningar och experiment) och yttre källor (krav, bedömningar och belöningar från andra) som prestationsmotiv för utveckling. Att begripa vad som händer med inre källor kan anses som problematiskt, särskilt när man tar i hänsyn hur komplicerade de strategier kan vara som elever omedvetet väljer för att undvika misslyckande (eller tvärtom, att lyckas). Att försöka använda yttre källor, nämligen, morötter som betygsättning eller beröm från lärare kan kännas lockande, men som forskning visar kan det ofta bli starkt motverkande på den inre motivationen (Giota, 2002). Det vill säga, lärare befinner sig i en farliga sits och deras stora betydelse för motivation och skolresultat är omöjlig att förneka.

Börjesson (2000) intervjuade människor om deras erfarenheter och upplevelser av skolan under deras barn och ungdomstid. Dessa erfarenheter präglades av starka känslor, "frågor om hågkomster av den rädsla, den leda och den bedövande långtråkighet man erfor under

skolgången” (s. 32). Bland de intervjuade fanns nästan alltid exempel på lärare som, enligt deras egen bedömning, påverkade deras motivation och intresse positivt.

Utifrån detta bestämde vi att undersöka i uppsatsen lärarens perspektiv på vad som motiverar eleverna att lära i skolan och på vilket sätt lärarna skulle kunna hjälpa eleverna genom att motivera och uppmuntra skolarbete för att förbättra prestationer och relationen mellan lärare och elever. Det förenas med vårt intresse för uppfattningen av motivation och ger möjlighet att utvärdera kopplingen mellan modern forskning inom området och den aktuella situationen “på fältet” i skolan.

Utgångspunkten för att skriva uppsatsen är att studera hur lärarna använder begreppet motivation i klassrummet. Begreppet motivation tycks vara ett relevant begrepp som har stor betydelse för i vilken grad elever anstränger sig i sitt skolarbete. Genom att öka eller minska elevers motivation antar vi att man också påverkar och kan bemöta apatiska attityder och avsaknad av intresse från eleverna. Genom att läsa och analysera teman har vi bestämt oss för att skriva om detta för att kunna få veta mer om motivation och vilken betydelse den har för elevernas utveckling, prestationer och resultat. Vi vill undersöka begreppet djupare för att få en ökad förståelse och kunskap för begreppet motivation, dess betydelse och möjlighet att påverka. Vi uppfattar att en lärares förmåga att öka elevers motivation har en direkt effekt på deras skolresultat och därför vill vi öka vår kunskap om begreppet motivation.

Som nämndes ovan, kunskapens mängd i området är enorm, men vi vill avgränsa och konkretisera vår studie till hur just lärare uppfattar motivation och använder begreppet i praktiken samt hur de förhåller sig till bristande motivation.

2. Syfte

Syftet med denna studie är tvåfaldigt: 1) att undersöka hur yrkesverksamma lärare uppfattar begreppet motivation och 2) att samla information om hur lärarna agerar i dagens praxis för att påverka elevers motivation i klassrum.

3. Bakgrund

Teorier om begreppet motivation har sina historiska rötter i *Hedonism* som är en filosofisk doktrin av grundaren Epicuro. Epicuro är den grekiske filosof som beskriver att målet i livet är nöje. I princip är doktrinen baserad på att tillfredsställelse är målet i livet. Begreppet motivation förväxlas ofta med begreppet lust att lära men det finns skillnad mellan dem. Lusten att lära sig är en process som inte kräver något mål medan motivation är riktat mot ett mål. Begreppet motivation är som en motor som gör att människan finner ett motiv för att göra någonting som skulle kunna påverka och förändra livet.

Motivation som psykologiskt fenomen kan vara negativt eller positivt, därför är det komplext att definiera och arbeta med aspekter för att öka motivation till elever som har svårt med skolarbete i klassrummet.

Förmågan att känna och skapa motivation är utan tvekan en grundläggande aspekt av lärandeprocessen, eftersom det är utgångspunkten för att eleven ska öppna sig för ny kunskap. Det är därför lärare anstränger sig varje dag för att deras eleverna skall anta nya utmaningar, uppnå deras mål och få ny kunskap som bidrar till deras utveckling.

Elevers motivation är en viktig del i lärandet och är ibland en av de mest komplicerade processerna att uppnå i klassrummet. Eleverna som saknar motivation lyssnar inte, anstränger sig lite, förlorar fokus och engagemang och det gör det svårt att utveckla individen och klassen.

Uppsatsen ska illustrera motivation som ett begrepp av pedagogisk karaktär genom att återge lärares tankar och reflexioner om hur de ser och använder sig av begreppet motivation i klassrummet.

Det finns olika grundläggande perspektiv att se på motivation såsom behavioristisk, humanistisk och kognitiv. I den kognitiva betonas tankens kraft, i den humanistiska människans kapacitet för utveckling och till sist behavioristisk som betonar vilken roll belöningar spelar för motivation (Santrock, 2002).

Behavioristiska perspektivet hävdar att yttre belöningar och straff påverkar människors motivation. Belöningar kan vara positiva eller negativa och de kommer att motivera beteendet i den ena eller andra riktningen. De som förespråkar denna inriktning betonar att de lägger till vikt för motivation på beteendet, genom att uppmärksamma och förstärka lämpliga beteenden och ta avstånd från dem som anser olämpliga. I Trenchera (2005) förklaras det att teorierna baseras på slutsatsen att människor tenderar att utföra beteenden med målet att erhålla vissa fördelar eller undvika eller sluta göra de beteende som medför skada. I detta synsätt krävs för beteendeändringar i grunden förstärkning, belöningar eller genom undvikande eller utelämnade av det som är obehagligt. För att uppnå modifiering av beteende kan olika metoder tillämpas bland annat förstärkning, utsläckning och straff.

Det humanistiska perspektivet betonar förmågan hos människan att utvecklas och växa. Människans inneboende förmåga att lära sig för att uppnå frihet att välja sitt öde. Inom detta perspektivet finns teorier om människans behov. Enligt Garcia (2008) är den mest kända teorierna om motivation den behovshierarki som Maslows har utforskat, hans teori baserar sig på de mänskliga behoven där vissa är mer grundläggande än andra och att de mest grundläggande behoven måste vara tillfredsställda innan behov högre upp i hierarkin kan uppnås.

Kognitiva teorier är det tredje perspektivet som betonar våra tankar och attityder. Tankarna påverkar oss känslomässigt och styr våra beteenden i hög grad. Det vi har positiva tankar och känslor inför påverkar motivationen i mycket hög grad. Det kognitiva systemet är det som tar emot och skickar information till den andra systemet, det affektiva systemet som påverkar våra handlingar, beteendemässigt och fysiologiskt. Genom att påverka våra tankar genom information och kommunikation kan våra beteenden förändras. Det innebär att miljön och den information och påverkan den förmedlar kan öka eller minska graden av motivation. Föräldrar och lärare får enligt denna teorin en möjlighet att påverka elevers motivation (Santrock, 2002).

4. Teorier och tidigare forskning

Pedagoger och psykologer har länge insett vikten av att påverka graden av motivation för att stödja elevernas lärande. I litteraturen har motivation rapporterats som ett centralt element för elevernas framgång i lärandet, motivation anses ofta som en drivkraft för att uppträda eller agera på ett visst sätt. Enligt Perry, Turner och Meyer (2006) finns det en koppling mellan motivation och olika aspekter som lärare skall kunna hantera på ett bra sätt som: tydlig kommunikation, positiv och konstruktiv respons, gott arbetsklimat samt specifika och effektiva strategier från lärare till elev.

Perry et al. (2006) som har forskat inom temat bekräftar att motivation handlar lika mycket om transaktioner mellan människor som att det är resultat av interaktion och individuella egenskaper. De anser att ur ett teoretiskt perspektiv kan motivation se ut som en kognitiv process samt som en socialkonstruktivism process för att det är olika aspekter som skall integreras för att skapa intresse och lust att göra saker. Elever kan reagera helt olika på samma sätt att undervisa. Motivation beror på en mängd olika faktorer varav lärarens agerande bara är en av alla de omständigheter som kan öka eller minska elevens motivation och aktivitet i studierna.

Motivation kännetecknas av att vara en intern psykologisk process men motivation är också ett resultatet av dynamiska relationer mellan människor som rör känslor samt emotionella funktioner. Interventioner på dessa områden påverkar därför elevens beteenden. På samma sätt som forskarna lagt fokus på motivation i klassrummet så har de skrivit intressant material som kopplar direkt till temat av uppsatsen. Brophy (2006) anser att den sociala miljön är mycket relevant, den är en faktor som påverkar alla olika komponenter som motiverar elever.

Brophy (2006) presenterar frågan: Vilka är mina chanser att lyckas med skoluppgiften? Frågan berör fyra olika perspektiv. Perspektiv ett är uppnåendevärdet: Vad är värdet, skillnaden om jag lyckas med uppgiften. I vilken grad påverkar det min självkänsla, prestige eller status? Perspektiv två det inre värdet: Vilken blir upplevelsen av att behärska uppgiften? Perspektiv tre nyttovärdet: Vilken nytta har jag och kommer jag att få av att behärska uppgiften? Perspektiv fyra kostnadsvärdet: Vad har det kostat mig i tid, ansträngning och resurser för att uppnå målet? Svaren på alla dessa frågor påverkar sammantaget graden av motivation och i vilken grad elever kommer att delta i lärandeprocesserna. Brophy (2006) konstaterar att lärare har mycket att vinna på genom ökad förståelse för hur man kan påverka elevens upplevelse av motivation.

Enligt Wery och Thomson (2013) upplever lärare sig ofta handfallna och pressade inför de utmaningar elever med skolsvårigheter innebär. Några elever sliter mer än andra med en känsla av hopplöshet och uppgivenhet inför de utmaningar skolan innebär för dem. Även om motivation till stor del är en inre erfarenhet och upplevelse hindrar inte det att läraren kan påverka graden av motivation i hög omfattning. De skriver sammanfattningsvis att det är viktigt att hjälpa eleverna med tydliga kunskapsmål istället för prestationsmål, öka elevernas förståelse för värdet av studierna och att skapa meningsfulla och uppnåbara mål som inte ligger alltför långt bort ökar elevernas motivation för skolarbete. Elever har behov av att känna sig kompetenta och ha en tilltro till att de kan lära sig, öka sin kompetens och klara de utmaningar skolan innebär.

4.1 Inre och yttre motivation

I motivationsforskning används oftast begreppen inre och yttre motivation med strävan efter och uppmuntran till prestationsmål. Det begränsar därigenom motivation till relationer mellan elever på ena sidan och lärare och skolan i sin helhet på andra sidan (Giota, 2002). Den inre motivation kan beskrivas som förstärkande tankar och känslor som kanske är osynliga för andra och som ger en inre belönade känsla av framgång (Konstenius & Schillaci, 2010). Av de emotioner som tillhör inre motivation kan stolthet och tillfredsställelse hos individen i relation till en prestation ges som ett exempel. Enligt Konstenius och Schillaci (2010), när man upplever tillfredsställelse efter en period av hårt arbete eller stolthet över att ha klarat något nytt och svårt är det förstärkande för den inre motivation som uppmuntrar till framtida ansträngningar. Den inre motivation handlar också om nöjet att få lära sig något, om ett sökande efter att lyckas och om viljan att överträffa sig själv. Denna typ av motivation är inte ansluten till yttre omständigheter, inte med incitament och förstärkningar utan framför allt, med det faktiska innehållet i verksamheten.

Allt det som finns utanför individen räknas som yttre motivation. Denna motivation styrs av externa materiella och psykologiska förhållanden såsom belöningar och bestraffningar i systemet samt baseras på lärarförväntningar. Yttre motivation betyder, enligt Imsen (2006), att aktiviteten eller inlärningen hålls levande för att individen (eleven) hoppas att få en belöning eller att uppnå ett mål som egentligen är ovidkommande i sig. Till exempel, kan man bedöma som yttre motivation en situation där en elev vill lära sig matematik enbart för att få bra betyg för att kunna studera vidare eller kunna få tillträde till mer fördelaktigt utbildningsprogram. I motivationsforskning sammanfattad av Giota (2002) pekas det på att sådana yttre faktorer kan missgynna studerandes inre motivation.

Om den yttre motivationen kännetecknas av lusten att uppnå extern belöning i form av lärarens beröm eller bra utvärdering, så är den inre motivationen en önska att utveckla förmågor och färdigheter och syftar till att visa intresse för inlärningsprocessen och resultatet. Därför det är viktigt för lärare att vara medveten om yttre och inre motivation utifrån ett undervisnings- och utvecklingsperspektiv. Lärarens uppgift är att stimulera att eleverna arbetar och utvecklar sina kunskaper för inre motivation och inte på yttre motivation som baseras på lärarförväntningar och belönings och bestraffningssystemet. Å ena sidan om undervisningen utgår bara från elevernas yttre motivation finns det risk att deras inre motivation sänks och att de tappar sitt intresse för lärande. Å andra sidan varnar Konstenius och Schillaci (2010) att med barn och ungdomar finns heller inte tid att vänta in att den inre motivationen ska väckas innan man börjar åtgärda en problemsituation och med hjälp av yttre belönande faktorer kan man uppmuntra en elev att öka motivationen till studie. Imsen (2006) hävdar att genom rätt stimulering kan man få individen att lära sig nästan vad som helst.

4.2 Bronfenbrenners teori

Bronfenbrenner (1979) ansåg processen för barnets utveckling som formad av interaktionen mellan en individ och hennes omgivning. Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell *Ecological systems theory* introducerar fyra samverkande abstraktioner av interaktion med och inom omgivningen, det han kallar för system eller nivåer: mikro-, meso-, exo- och makronivå. För yngre barn sker alla medvetna interaktioner endast på mikronivå - det innebär

alla aktiviteter, roller och relationer inom familjen, skolan och kamratmiljön (Giota, 2002). Mesonivå beskriver kopplingar mellan system på mikronivå: barns kamrater, lärare och föräldrar, medan exosystem och makrosystem avser sociala relationer som individen inte har någon direkt kontakt med (t.ex. föräldrarnas jobbyte) och den kulturella kontexten.

Vi anser att det är viktigt att uppmärksamma att i Bronfenbrenners modell finns det en ömsesidig påverkan mellan individen och olika system, samt att de flesta indirekta interaktioner är svåra att lägga märke på, särskilt för barn som genomgår utveckling, men att de ändå är betydelsefulla. Vi vill särskilt understryka poängen att samspel mellan aktörer som är osynligt för barnets medvetande - och för vuxna deltagare i omgivningen såsom lärare - kan vara betydande för motivation. Det är dessutom intressant att vissa händelser kan orsaka ändringar i barnets beteende under tidens gång.

4.3 Den proximala utvecklingszonen

Uttrycket *proximal utveckling* och begreppet *scaffolding* som är en stödstruktur för lärandet myntades av Vygotskij. Det han kallar för scaffolding innebär att den vuxnes stöd i undervisningen skall vara omvänt relaterat till elevens kompetensnivå. Med andra ord, eleven lär sig av en mer erfaren handledare hur problemet bör lösas. Ju större problem eleven har med uppgiften desto mer stöd och hjälp måste eleven få, och tvärtom, ju större kompetens eleven har i förhållande till uppgiften desto mindre hjälp är nödvändig (Imsen, 2006).

Den närmaste eller proximala utvecklingszonen utgör ännu en väsentlig punkt i Vygotskijs teori. Den proximala utvecklingszonen beskriver gapet eller skillnaden mellan vad en individ kan göra på egen hand och vad han kan göra tillsammans med medhjälpare som förfogar över mer kunskaper och färdigheter. Vygotskij menar att barnets förmåga ska uppmuntras och undersökas för att bygga självständighet hos barn att lösa problem på egen hand. Han betonar att barn har denna kapacitet. Individens inläring ska vara i centrum. Den proximala utvecklingen definierar funktioner som inte ännu mognat, processen är på väg mot mogenhet i framtiden. Den proximala utvecklingszonen definierar skillnaden mellan vad en individ kan prestera ensam och vad individen kan prestera med hjälp av en skicklig ledare/vuxen. Den pedagogiska utmaningen, enligt Imsen (2006), ligger i att utnyttja utvecklingszonen genom att stimulera barnet att arbeta aktivt tillsammans med andra och ge det hjälp och stöd på den mödosamma vägen mot att klara uppgiften på egen hand. Att ställa uppgifter som kräver förmåga utanför den proximala utvecklingszonen kan leda till att eleven kommer att tappa motivation. Om uppgifterna är för enkla kan värdet av framgång uppskattas som lågt. Om de däremot är för svåra, kan misslyckande övertyga barnet att utbildningsprocessen inte bär frukt och att eleven känner sig värdelös.

4.4 Lärares roll i motivation

En viktig anledning för att analysera motivation som ämne är dess förekomst och betydelse i lärandet. I artikeln *Motivational strategies to enhance effective learning in teaching struggling students* skriver Wery & Thomson (2013) att motivation är en mycket viktig faktor till elevernas framgång. Apatiska attityder eller olust för att lära sig, lektioner som uppfattas ointressanta eller rutinartade kan ge negativa resultatet till inläringen. I artikel reflekterar de

utifrån psykologiska perspektiv om motivation som är individens drivkraft som gynnar skolframgång. En central fråga i artikeln är: Hur ska lärarna motivera eleverna? Svaret är enligt Wery och Thomson (2013), baserat på två grundteorier: *Prestations Teori* och *Förväntansvärde Teori*, som har ett stort inflytande i motivationsprocesser. I artikeln konkretiseras problemet om elever som har svårt att bli motiverade och hur lärare skall kunna hjälpa dem. Processen ser komplicerad ut för lärare men genom att förstå problematiken och identifiera vilka behov eleverna har för att lyckas i skolarbetet kan man ändra beteende och attityd. Wery och Thomson (2013) ger intressant information till lärarna för att jobba och motivera eleverna för att få en effektiv inläring och lyckas i skolarbete.

I artikeln *The caring relation in teaching* författare Noddings Nel (2012) anser de att relationen mellan elever och lärare är central för inläring och motivation. Det är lärarna som har uppdraget att skapa en bra relation genom att kommunicera, lyssna och respektera eleverna. Om en elev tvingas att anstränga sig för att få bra betyg kan den bli ointresserad av lärande. Det är den kritiska punkten som lärare måste arbeta med för att öka motivationen. Om eleven upplever att den kan behärska och successivt öka sin kunskap ökar motivationen. Bara betyget och inriktning på det skapar ingen ökad motivation. Nodding (2012) belyser att motivation ökar om läraren tror på sina elevers förmåga och skapar en relation genom att arbeta på ett gott pedagogiskt klimat som gör att eleverna känner sig trygga och bra.

4.4.1 Prestations teori

Enligt Elliot och Dweck (2005), teorin handlar om hur eleverna förhåller sig till prestation och kunskapsmål. Prestationsmål tenderar att öka jämförelsen med andra elevers resultat och bidrar ofta till minskad ansträngning och sämre resultat. Genom att istället fokusera på kunskapsmål jämför eleven sina resultat med sig själv och får återkoppling på att ansträngning ökar måluppfyllelsen. Den ökade måluppfyllelsen ger av sig självt ökad motivation. Det finns starkt empiriskt stöd för att fokus på kunskapsmål ökar elevers resultat och ansträngning för att uppnå målen. Grundtanken i denna teori är att människor är avsiktliga organismer, styrda av våra mål och att vi agerar rationellt enligt dem. Huvudmålet i prestationsmiljöer, som sport eller skolor, är att visa kompetens (Nicholls, 1984).

Undvikandet av prestationsmål beskrivs som fokus på att undvika misslyckande eller undvika att förlora sina färdigheter och förmågor, glömmer vad man har lärt sig, missförstått materialet eller lämnar uppgiften ofullständig. Undvikandet av prestationsmål präglas av en mer hjälplös attityd, där misslyckande hänför sig till otillräcklig förmåga, minskad prestanda, uthållighet och negativ påverkan (till exempel sorg, skam, ångest).

Bevis stöder att undvikande av prestationsmålen leder till mer negativa processer och resultat jämfört med kunskapsmål metoden. Kunskapsmål kan vara att demonstrera ens egen kompetens eller förmåga, medan undvikandet av kunskapsmål kan närma sig prestationsmålet för att undvika demonstrationen av ens inkompetens eller oförmåga (Elliot & Dweck, 2005). Man tror att de elever som är inriktade på undvikande av prestationsmål har de mest begränsande skolresultaten (Elliot & McGregor, 1999).

Prestationsteori handlar om inre motivation där individer vill göra sitt bästa utan att få en belöning (Imsen, 2006). Individerna som är bra motiverade vill klara utmaningar för att göra ett

bra arbete och inte för att uppnå status. Enligt Imsen (2006) kan individer med hög prestationsmotivation sammanfattas med fyra egenskaper. För det första, är de fokuserade på att göra ett bra arbete utan belöningar som vi har redan nämnt, de är prestationsorienterade individer som är mest intresserade av att utföra ett effektivare och målorienterat resultat. För det andra, de är personligt ansvarstagande och har kontroll på sina beslut beroende på sin egen erfarenhet. Den tredje egenskapen innebär att de sätter sina mål som en utmaning som ska lyckas. Den fjärde egenskapen kallas för prestationspersonlighet. De drivs av långsiktiga mål och belöningar som ligger längre i framtiden. De har förmåga att arbeta koncentrerat och målinriktat och som ibland kallas entreprenörspersonlighet.

4.4.2 Förväntansvärde teori

Wery och Thomson (2013) beskriver motivation som en ansträngning som människor gör för att utföra en uppgift som blir till en produkt. För det första graden av ansträngning som de förväntar sig krävs för att kunna utföra och lyckas med uppgiften. För det andra i vilken grad de bedömer sin egen insats som avgörande för vilken nytta och vilka belöningar de kan räkna med. I skolans arbete behöver lärarna hjälpa elever att förstå värdet av lärandet för att få dem aktiva och öka deras ansträngningar.

I denna modell påverkas sannolikheten för framgång genom självuppfattningar och självförtroende. Självförtroende är tron på ens förmåga att utföra specifika uppgifter och är påverkad av tidigare erfarenheter, sociala övertygelser och emotionella tillstånd (Bandura, 1997). Uppgifterna ses som mer värdefulla när de är centrala för ens egen självkänsla eftersom de ger en möjlighet att uttrycka eller bekräfta viktiga aspekter av sig själv (Eccles, 2005).

4.5 Skolans uppdrag

Skollagen (SFS 2010:800) står fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden (Skolverket, 2011, Lgr11). Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.

Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära.

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.

Skolan ska stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter.

Lärares ansvar:

Lärarnas ska ta ansvar på elevernas kunskapsutveckling, stödja deras personliga utveckling och skapa goda betingelser för varje elevs lärande.

5. Metod

Studien innehåller kvalitativa intervjuer med lärare från skolor i Göteborgsområdet. Främsta anledningen att välja kvalitativa metoden var att det finns relativt lite data om våra frågeställningar som vi kunde utgå från. Det vill säga, man har inget att generalisera med och det finns ingen färdig hypotes att bekräfta. Det finns inget att mäta eller räkna, eller jämföra på stora grupper av människor - och det är just det man syftar på när man genomför kvantitativa studier (Trost, 2010).

Vi har valt att göra den vanligaste typen av intervju; personliga intervjuer som innebär ett möte mellan informant och intervjuare. Själva definition av personliga intervjuer tar vi i anspråk från Denscombe (2016, s. 267). Intervjuerna är anonymiserade. Vi anser att det är den mest passande formen under våra villkor då de frågor vi undersökte kunde vara känsliga, beröra lärares personliga åsikter och kunde upplevas som kompetens ifrågasättande.

Intervjuerna var semistrukturerade enligt klassificering av Denscombe (2016), eller vad Trost (2010) kallar för strukturerade intervjuer med öppna svar. Det betyder att vi behöll ämnesområdet och listan av ursprungliga frågor men lät svaren vara öppna och låta samtalen utvecklas relativt fritt. Vi ville bevara kontrollen över vilka ämnen som diskuterades samtidigt som vi ville ge tillräcklig frihet för att låta de intervjuade förklara sina tankar på ett heltäckande sätt.

Kvalitativa intervjuer ger i princip bra möjligheter att gå på djupet och ställa följdfrågor för att klargöra vad den intervjuade personen egentligen menar. Den intervjuade kan dessutom tala friare och begära förklaring själv ifall frågeställningar är oklara. Larsen (2009) anser att det är allmänt enklare att säkerställa god validitet i kvalitativa undersökningar.

5.1 Urval

Vi intervjuade fem lärare från olika skolor i Göteborg. Denscombe (2016) pekar på att den grundläggande principen för urval är att effektivisera processer genom att minska mängden representativ data samtidigt som det produceras rimligt träffsäkra fynd. Det kan tolkas i relation till vår forskning som en strävan efter ett rimligt antal deltagare i kombination med minsta möjliga likhet i deltagarnas bakgrund. Därav siktade vi på att försöka varva in lärare med varierande arbetserfarenhet, det vill säga, dem som undervisar flera annorlunda ämnen för olika årskurser i olika skolor. Naturligtvis, kommer även utvalda deltagare att representera ett begränsat utsnitt av lärares tankar och attityder om begreppet motivation. Alla möjliga tolkningar av insamlad data måste bekräftas genom uppföljning med kvantitativa studier.

Vi måste även erkänna att urvalet i lärarnas bakgrund kunde i viss mån få inverkan från våra egna bakgrunder, trots att vi försökte att sprida och randomisera selektionsprocessen på bästa tillgängliga sättet.

5.2 Etiska överväganden

Alla intervjupersoner informerades om vårt syfte med studien samt om villkor som gäller för deras deltagande. Med hänsyn till *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* (2001) var intervjupersonerna informerade om att deltagandet är frivilligt och om att de har rätt att avbryta intervjun vid valfritt ögonblick, om de önskade så.

Intervjudeltagarna meddelades att intervjumaterial endast kommer att användas för forskningssyfte och att vi kommer att anonymisera det genom att använda fiktiva namn. De har även informerats och godkänt att alla intervjuer spelades in och att dess transkribering kommer att publiceras i denna uppsats. Vidare, berättade vi i förväg om intervjustruktur och innehåll och erbjöd möjlighet att uttrycka sina åsikter angående dessa. Inga provocerande frågor ställdes och vår inställning var att förbli så ärliga och öppna om målen och sättet att genomföra forskningen på som möjligt.

5.3 Datainsamling och bearbetning

Studien genomfördes med hjälp av kvalitativa intervjuer och bifogade frågeställningar (som naturligtvis utvecklades i vissa fall för att klargöra och säkerställa rätt mening av svar). Målsättningen var att genom öppna och förmodligen även lite vaga frågor få igång diskussion som skulle leda till så utförliga och djupa svar som möjligt. Inspiration för detta tillvägagångssätt tog vi från Trost (2010), som råder att man ställer enkla och raka frågor i kvalitativa intervjuer, så att man får i gengäld komplexa och innehållsrika svar på dessa lätta frågor. Med hjälp av den kvalitativa intervjun förstår man respondentens perspektiv och uppfattning genom de rätta formulerade frågorna. Detta är utgångspunkten och strävansmålet för denna studie.

Vi delade upp intervjufrågorna i två huvudsakliga teman som inledas med en kort uppvärmning för att få diskussion att börja och lära känna den intervjuade. Trost (2010) varnar för att börja intervjun för direkt för att de första stegen i samtalet är viktigaste och måste rikta sig mot att bygga förtroende med den intervjuade. Ett sätt kan även vara att låta intervjuande att inleda själv och berätta sina tankar om ämnesområdet.

Ovannämnda uppdelning i två ämnesområde var klar och tydlig från början både för oss och intervjuade. Det var gjort dels med syfte att underlätta datainsamling för vidare bearbetning dels i försök att bygga mer "subjekt-subjekt" relation i intervju, där den intervjuade får mer kontroll över flöde av intervju.

I överensstämmelse med Trost (2010), minskar man på så sätt påtryckning på den intervjuade och risk att påverka uttalade åsikter. Denna tydlighet var viktig att upprätthålla även utifrån den etiska synvinkel där forskning deltagare bör helst vara medvetna hur insamlade data ska behandlas.

Inledningen bestod således (i enlighet med behov att börja i lättare ton) av att vi först ställde allmänna frågor om deltagarnas ålder, arbetslivserfarenhet och årskurser i vilka de undervisade eller hade tidigare praktik.

Första temat, vilket var lärarens uppfattning om motivationsbegreppet, följde kort efter, när vi kände oss tillräckligt bekväma för det. Andra temat, samtal om deltagarnas eget arbete kring motivation i skolan, följde strax efter. Ordningen av valda teman var avsedd för att kunna utvecklas från abstrakta inställningar och uppfattningar till frågor om egna tankar och handlingar som kunde upplevas som mer personliga och närgångna och på så sätt förutsätta en föregående uppbyggnad av förtroende.

Alla intervjuer spelades in på en diktafon. Vi valde alternativ med bandspelare framför att störa samtal med anteckningar, vilket kan, enligt Trost (2010) påverka både den som för intervju och den som intervjuas på ett negativt sätt: oönskade pauser irriterar och gör det svårt att koncentrera på själva dialogen. Variant med anteckningar strax efter samtal ansåg vi inte som realistiskt på grund av brist i erfarenhet. Vi behövde verkligen möjlighet att lyssna av intervjuerna några gånger för att inte tappa viktiga detaljer. Samtalen transkriberades sedan från tal till skrift och förvarades på datorn för redovisnings ändamål. Bearbetade transkribering av alla samtalen följer nedan.

6. Resultatredovisning

Resultatet från intervjuerna kommer att presenteras i separat ordning från varje respondent (lärare) från 1 till 5. Detta följs av en sammanfattning där vi lyfter relevanta temata för våra frågeställningar.

6.1 Lärare 1

Intervjuperson 1. 48 år gammal. Undervisar matematik och NO i högstadiet i kommunal grundskola. Har arbetat som lärare i 10 år.

6.1.1 Om motivation

Begreppet motivation var för intervjuperson 1 svårt att definiera. Hon tog även en paus för att tänka på det. Enligt intervjuperson 1, betyder motivation att det finns ett mål som alltid förknippas med känslor på ett positivt eller negativt sätt. Till exempel om eleven vill ha ett bra betyg för att bli smartare och för att känna sig duktig, blir det en positiv känsla som kan hjälpa till att uppnå ett mål. Om eleven inte vill att föräldrar blir arga och sura på honom, är det en obehaglig eller negativ känsla som också kan hjälpa till att uppnå ett mål. Båda känslorna leder till att eleven hittar styrkan att lära vidare.

Vidare tänker intervjuperson 1 att motivation i klassrummet och under undervisningen är jätteviktig för elevens resultat och utveckling. Det kommer inte att bli något resultat och utveckling om eleven inte är motiverad. Hon anser motivationen som en drivkraft eller motorn som driver och gör eleven att röra sig mot målet. Respondenten poängterar att motivation uppstår mest i samspel med andra. I detta samspel uppstår nyfikenhet och lust att utveckla sina kunskaper. Dessutom betonar hon vikten av hennes roll som lärare för att

motivera eleverna. Det är hennes ansvar att väcka intresse och lust hos barn eftersom det leder till att de får chans att utvecklas på optimalt sätt.

Intervjuperson 1 ser tydligt samband mellan inre och yttre motivation och hade svårt att skilja åt dem eftersom det alltid finns yttre faktorer som kan påverka inre motivation. Hon är förvånad över att man ofta kan höra meningen att elever förlorar motivation i skolan. Men det är inte så. De är bara inte intresserade av några av momenten. (De ligger utanför ramen för intressen). Då använder hon olika tillvägagångssätt och metoder för att väcka intresse och skapa utrymme för inre motivation.

6.1.2 Om motivationsarbete

Intervjuperson 1 motiverar sina elever på olika sätt. På klassnivå ser hon det som att arbeta tydligt med planeringen för att eleverna skall vara medvetna om vad som händer sedan. Detta skapar trygghet hos eleverna och resultaten ökar eftersom de kan läsa framtida teman i förväg. På gruppnivå motiverar hon elever genom grupparbete när alla är involverade i processen. Här kan de inspirera varandra och detta leder till att lusten att lära sig ökar. På individnivå jobbar hon med direkt återkoppling. Dessutom har elever sin egen checklista där de markerar vad de kan eller inte kan. Det fungerar bra eftersom varje person ser precis på vilken nivå kunskaperna ligger och på vilka punkter de bör uppmärksamma.

Motivationsarbete i helhet är ganska viktigt för henne eftersom när hon ser intresse och nyfikenhet bland eleverna då stiger hennes egen motivation och det är nyckel för framgång i undervisning.

6.2 Lärare 2

Intervjuperson 2. 58 år gammal. Undervisar spanska och tyska på högstadiet i en fristående skola. Har arbetat som lärare i 16 år.

6.2.1 Om motivation

Intervjuperson 2 svarar att motivation är något som kommer inifrån en själv. Enligt respondenten kan man inte förmedla motivation. Till exempel i hennes fall presenteras ämnet på ett sätt som väcker elevers intresse. Motivation tycker hon eleven måste själv egentligen ha, men som lärare försöker hon påverka genom att exemplifiera med olika situationer som att man behöver språket, meningen är att hitta en öppning. Om elever behöver lära sig glosor och de inte vill det, blir det svårt att uppmuntra som lärare. Man kan försöka att genom resonemang öka elevens motivation men först och främst måste eleven ha en egen motivation. Hon sa att "jag kan inte göra det själv utan eleven måste ha en egen vilja".

Angående inre motivation tycker respondenten att har en elev valt ett ämne så är det ett uttryck för en inre motivation som hjälper eleven till bättre resultat. Yttre motivation svarar respondenten att det inte betyder att lärare försöker sälja en produkt utan att lärare skulle visa att ämnet är intressant för eleverna, genom att väcka nyfikenhet i sin undervisning.

6.2.2 Om motivationsarbete

Intervjuperson 2 anser att motivation är väldigt viktigt för skolresultaten. Hon berättar om sig själv och sin egen erfarenhet av hemkunskap som hon inte gillade. Respondenten hatade kursen och den enda motivation som hon hade var betyget. men det betyder inte att hon inte kan laga mat idag. ”Jag var helt ointresserad av matlagning och jag ville hellre göra något roligare.” Betyget i sig var otillräckligt för att motivera en ansträngning.

Intervjuperson 2 fortsätter att säga att ämnet hemkunskap var helt påtvingat och inget hon var intresserad av. Elever som helt eller delvis uppfattas som omotiverade försöker hen ställa frågor och intressera sig för. Ibland hjälper frågorna eleven att hitta sin inre motivation.

6.3 Lärare 3

Intervjuperson 3. 36 år gammal. Undervisar svenska, engelska, matematik och NO i mellanstadie i en privat grundskola. Har arbetat som lärare i 8 år.

6.3.1 Om motivation

Motivation betyder för intervjuperson 3 att man ska hitta anledningen till att göra någonting och svara på frågan “varför måste jag göra det och varför är det bra för mig?”. Det är avgörande för elevernas prestation och deras resultat i skolan för att finna motivation. Ser man inte någon nytta eller tillämpning av kunskaper som man bör lära sig, engagerar man sig inte lika mycket. Intervjupersonen tycker att lärarens roll i elevernas motivation innefattar ansvar för att koppla undervisningen i skolan till vardagliga situationer och till saker och ting som finns i deras värld. Det är särskilt viktigt just för undervisning av matematik men gäller även andra ämnen.

Inre motivation betecknar deltagaren som grundläggande motivation som är svår att påverka på något sätt. Just om man hjälper eleverna att inse egen nytta och användning i deras liv, då hjälper man deras inre motivation att öka. I klassrumsmiljön ser denna lärare på sig som en aktör av yttre motivation.

6.3.2 Om motivationsarbete

För att få en elev intresserad förklarar hon noggrant och förklarar på många sätt och ger dem beröm när dem lyckas med små saker. Hon anser också att det är nödvändigt att ge muntlig bekräftelse såsom “bra gjord”, “bra försök”, “du är nästan framme”. Dessutom använder intervjuperson 3 klistermärke och kort med glad gubbe som stöd och uppmuntran för deras arbete. Hon påpekar att sådana uppmuntringar ges inte bara för det arbete som utförts utan även för försök. Det är små saker med stor potential säger hon. Intervjuperson 3 står fram att det är viktigt att motivera elever i klassrummet för att få intresse i ögonen. Detta förenklar arbetet och gör skolans vardagsliv kul och rolig.

6.4 Lärare 4

Intervjuperson 4. 50 år gammal. Undervisar svenska, engelska, matematik och NO i åk 4-5 i en privat grundskola. Har arbetat som lärare i 11 år.

6.4.1 Om motivation

Motivation för intervjuperson 4 innebär att få elever engagerade på lektioner. Om man känner något intresse i ämnet så får person i fråga motivation. Det är därmed betydelsefullt för elevernas resultat att ha motivation (enligt denna tolkning). Avsaknad av motivation, att barn bryr sig inte om att lära sig själva kommer att leda till enda möjliga resultat: att de inte når målet (dvs klarar inte kunskapskrav). Intervjupersonen anser lärarens roll avgörande för uppbyggande av motivation i klassrummet. Det stärks med följande exempel från egna lektioner: kommer man in i klassen och börjar ett nytt ämne med orden "Och nu får vi reda på något väldigt intressant...", så ger barnen ämnet en chans, tar det ursprungligen positivt och lyssnar uppmärksamt.

6.4.2 Om motivationsarbete

Intervjuperson 4 anser att det är väldigt svårt att hitta ett rätt tillvägagångssätt som skulle motivera för alla elever, att motivation är något djupt personligt. Eget arbete i ämnet kan denna deltagare fördela i två kategorier. För det första, om eleverna inte visar vilja att arbeta på någon lektion, kan läraren med fördel vara kooperativ med barnen och ändra undervisningssätt genom att variera, till exempel, erbjuda att titta på en relaterade film istället för trög genomgång. För det andra, brukar läraren påminna barn om skolans regler. Kommer man till skolan, förväntas man delta aktivt i lektioner eftersom grundutbildningen är obligatorisk för alla och alla borde följa reglerna. Läraren hävdar att det fungerar om man står på den och menar allvar. Men om man själv visar trötthet och osäkerhet eller låter obestämd, markerar även barnen det, och det leder snabbt till kaos och oordning i klassrummet.

6.5 Lärare 5

Intervjuperson 5. 45 år gammal. Undervisar i matematik, teknik, digital teknik och fysik. Privat gymnasieskola. Har arbetat som lärare i 10 år.

6.5.1 Om motivation

Respondenten pekar att motivation kan användas för att väcka lusten, hjälpa en individ i lärandeprocessen, skapa möjligheter som bidrar till en effektiv inläring som kommer att påverka prestationerna och skolresultaten i skolan. Motivation kan från hennes perspektiv bli olika, begreppet kan inte användas på samma sätt för alla individer utan man får utgå från olika grundförutsättningar för olika individer för att kunna finna vägar till att "nä individer" genom att väcka lust till lärande. Positiv förstärkning skulle man kunna sammanfatta för motivation som begrepp.

Inre och yttre motivation är något som respondenten tänker på dagligen. Om man jobbar som lärare med 30 elever med olika geografiska, kulturella och personliga förutsättningar behöver man som lärare förstå individen för att kunna öka den inre motivationen. Det gäller att hitta rätt metod för rätt individ. Om man vill hjälpa någon måste man förstå bakgrunden. När man träffar föräldrarna vid utvecklingssamtal förstår man ofta eleven bättre. Vägen att nå elever kan sin tur skilja sig beroende på hurdana elever som börjar i högstadiet. Språk, kultur, miljö, familj och studieförhållanden ser ut. Ju mer och längre respondenten har jobbat förstår hon att man måste nå individen.. Barn idag saknar ofta kärlek och sin familj. Mitt arbete blir att bygga upp en tillit mellan mig och eleven. Det är många aspekter som kan påverka en elevs motivation.. Yttre motivation, när man pratar om gruppen, olika gruppdynamik svarar respondenten att det handlar om sociokulturella aspekter. Det är som Vygotskijs tänkande för att använda sociala nätverk för att hitta interaktion med omgivningen för att kunna skapa som det kallas utvecklingsprocessen.

6.5.2 Om motivationsarbete

Respondenten svarar att det är komplicerat för att det inte går att sätta ord på den bästa metoden. Först måste läraren förstå individens bakgrund. När man vet lite mer om eleven ökar möjligheten att förstå och kunna påverka elevens motivation och arbete. Kunskapen ökar också oftast förståelsen för varför eleven beter sig på det sätt hon gör. Det finns inte en rätt metod, den existerar inte. Respondenten rekommenderar att ha samtal med föräldrar och elever för att kunna förstå lite mer om situationen i familjen och därmed få kunskap och förståelse för aspekter som kanske kommer att påverka individernas känslor och begränsningar samt svårigheter.

Lärarna i sin tur har tillgång till pedagogiska och didaktiska perspektiv som ska hjälpa individen att öppna sig för påverkan, den här aspekten är väldigt viktig säger respondenten. Hon påpekar att dagens samhälle är annorlunda jämfört när hon var ung. Dagens barn har andra erfarenheter och behov än vad hon hade. Det kan vara både positiva och negativa skillnader men är viktigt att förstå för att inte bara utgå från sina egna erfarenheter. Hon anser att dagens barn ofta saknar kärlek och sin familj, för exempel: mamma som jobbar för mycket och pappa samma sak, barnet känner sig utanför. Bästa motivations vägarna är att förstå, att respektera och sakta men säkert bygga upp tilliten mellan lärare och elev.

Respondenten påpekar att barnet måste kunna lita på dig som vuxen. Inte döma barnet utan att försöka förstå barnets grundförutsättningar. Empati för att förstå människan är mycket relevant. Hennes slutsatser är : Vill du motivera? Då måste du försöka nå individen. Det finns inte en formel som matematik som kan användas som metod utan att öppna en dialog, ha ett samtal för att nå individen och därmed kunna påverka eleven.

7. Sammanfattning av insamlat material

De flesta intervjupersonerna fick anstränga sig för att komma med definition av begreppet motivation, vilket är inte så underligt med hänsyn till svårigheter i tolkningar som identifierades i forskning. Vissa uppfattar motivation som målorienterat känsla som påminner

om så kallad prestationsmotivation. Andra upplever motivation som en del av varje individs personlighet, något som kommer inifrån själv. Denna tolkning i samband med andra svar av samma deltagare kan förknippas till koncept av inre och yttre motivation, en annan viktig koncept i forskningslitteratur. Ändock inga av deltagande lärare hänvisar till någon befintlig forskning i ovan nämnda områden trots att de undersöktes omfattande i vetenskapen.

Samtliga anser att motivationsarbete är absolut nödvändigt för att det påverkar barnens resultat i skolan (notera fokus på just skolresultat). Motivation anknyttas därmed starkt till just resultat i skolan, även om vilja att lära nämns som synonymt. Alla intervjupersoner ser på lärarens roll som avgörande för elevens motivation, till och med val av ton i ord kan påverka. Deltagare fem erkänner andra vuxnas insats (föräldrar som har/inte har tid för sina barn), men tycker att det ändå kan kompenseras av bra pedagogisk arbete och närkontakt med eleven. Det är anmärkningsvärt att endast en deltagare har nämnt att beteende av barnets familj är viktigt för motivation.

Synen på hur lärare kan påverka motivation för barn skiljer sig dock avsevärt. Metoder som forskare klassificerar som yttre motivation såsom disciplin (upprepade uppmaning att följa regler), beröm (muntlig och baserad på symboler såsom klistermärke) och betyg tillämpas i stor utsträckning, men lärare har annorlunda syn på vilka fungerar bäst (beröm mot disciplinåtgärder). Betydelse av bra relation och empati samt personlig kontakt med eleven anmärks, men medan en lärare tror mer på bygge av förtroende, annan är mer inställd på att visa bestämdhet med möjlig flexibilitet i urval av undervisningsmetoder.

8. Analys och slutdiskussion

Gärdenfors (2010) påpekar i sin bok *Lusten att förstå* att alla människor föds med en naturlig nyfikenhet och lust att lära och ställer fråga - vad händer med lusten i skolålder? Det finns problem som drabbar eleverna i skolan när de tappar intresset för skolarbetet, de vill inte komma till lektionerna, de har brist på koncentration och har dålig självkänsla. Bland annat utvärderar de skolåren som meningslösa. En av anledningarna är att de förlorar motivationen. Men vad betyder egentligen ordet *motivation*? Vi intervjuade fem lärare och ställde frågor som kopplats till två teman: 1) Hur uppfattar lärare begreppet motivation?, 2) Hur kan lärare motivera och väcka intresse hos elever? Vi bygger vår analys utifrån detta.

8.1 Analys av uppfattning begreppet motivation

Ordet motivation använder vi ofta i daglig språk. Trots det faktum att begreppet är svårt att förklara, hittade alla respondenter egna tolkningar. De flesta satte likhetstecken mellan ordet motivation och andra orden som drivkraft, nyfikenhet och vilja att lära. Men det är inte alltid så att man kan förklara motivation av en drivkraft eller vilja. Jenner (2004) föreslår att besvara frågan "Är du motiverad?" med en motfråga "Motiverad för vad då?". Det vill säga, att man kan vara motiverad för vissa saker, men inte för andra. Med detta exempel visar hon att motivation ställs i relation till något mål.

De flesta intervjupersoner talar dock mest om ett och samma mål - att prestera i skolan. Som vi upprepade flera gånger förr, förknippas sådant tolkning med prestationsmotivation. När

intervjudeltagarna fick en följdfråga om hur de förstår inre och yttre motivation, som ofta nämns och diskuteras i forskning om prestationsmotivation, visade de att de har även egna uppfattningar av dessa ord som inte helt överensstämmer med det man ser i vetenskaplig litteratur. De nämner inte heller några referenser till modern forskning i ämnet, vilket leder oss till slutsatsen att alla deltagande lärare helt enkelt inte känner till den. Trots att det är en mycket intressant fråga, valde vi att inte ställa den direkt om huruvida intervjuade personer var bekanta med den tidigare omtalad forskningen. Det kunde bedömas som en olämplig fråga som ifrågasätter deras kompetens, vilket förvärras ytterligare av faktum att intervju genomfördes av blivande, ergo oerfaren, lärare. Risken att förstöra den personliga kontakten eller hela intervjuprocessen var därmed för hög.

Flera observationer från lärare kan kopplas till Bronfenbrenners teori. Första läraren ser på motivation som något som är beroende av samspel med andra. Tredje lärare pekar på att det är viktigt att ansluta till barnets inre värld, och hitta anslutningar till ämnet där. Femte lärare utvecklar denna tanke vidare, genom att poängtera att motivation i klassrummet är beroende av kulturell bakgrund och familjerelationer, det vill säga, olika systemnivåer i Bronfenbrenners teori.

8.2 Analys av motivationsarbete.

Första läraren poängterar att tydliga målsättningar påverkar motivation positivt. Vi ska inte gå i detaljer och diskutera vad menas med motivation just denna gång, men Vygotskij påstår att det är pedagogens uppgift att hjälpa eleven att bestämma realistiska mål (Jenner, 2004, s.45). Mål bör alltså vara synligt och rimligt för eleverna (Jenner 2004, s. 43-44), det hjälper dem då att utsträcka sig i sin proximala utvecklingszonen. Annars kan utbildning snabbt bli besvärligt för barn, så det är inte så underligt att en professionell lärare anmärker det i sitt arbete. På så sätt ser man även möjlig koppling till resultat och därmed även prestationsmotivation.

Det är intressant att flera lärare brukar tillämpa metoder vilka klassas som yttre motivation (beröm, disciplin, betyg) och är ändå någorlunda nöjda med resultaten som de får. Forskning påstår att yttre motivation kan ha negativ påverkan på inre motivation, men konsekvensen är svårt att mäta. Sjöberg (1997) pekar på att eleverna strävar i detta fall främst efter belöning; Giota (2002) hänvisar till forskning som demonstrerar att det kan även påverka elevernas inre vilja att uppnå kunskaper negativt. Det speglar andra lärarens tankar som är skeptisk mot försök att "sälja" sitt ämne till vilket pris som helst, anser det som skadlig genom exempel från eget liv och rekommenderar istället att försöka nå elever, rationalisera behov av studier och väcka intresse inuti.

Man måste anmärka dock att yttre källor för motivation används inte på ett isolerad vis utan i samband med andra tekniker. Flera lärare betonar vikten av personliga relationer med elever och behov att variera metoder att genomföra lektioner, helt i enlighet med Perry, Turner och Meyer (2006), som tycker att det finns koppling mellan motivation och tydlig kommunikation och gott arbetsklimat i klassrummet. Klar målsättning och synlighet och rimlighet för eleverna bidrar likaså, i enlighet med Vygotskijs proximala utvecklingszon teori. Helhetsbilden kunde även inkludera andra komponenter av utbildningsprocess som orsakar positiv påverkan på elevernas motivation, vilka kan vara bundna eller inte bundna till

metoder som lärarna nämnde i intervjun. Så det går inte att göra någon definitiv bedömning utan att göra utförliga fältobservationer. Vi kan då inte än säga hur effektivt ökar motivationen av de metoder som diskuterades i intervjuerna. Vad vi däremot kan observera är att inte heller lärarna själva kan säga det, utan att varje lärare verkar utföra en egenutvecklad strategi som baserar sig på erfarenhet samlad över år. Man kan då därigenom preliminärt men ändå bestämt säga att det behövs mer utbildning kring befintlig forskning och didaktik i motivationsbegreppet och motivationsarbete.

Det kan även betyda att samma handlingar kan tolkas på väldigt annorlunda sätt utifrån synvinklar av olika teorier. Så det är viktigt att studera och fastställa vilka tillvägagångssätt fungerar - på fältet, oavsett deras teoretiska tillhörighet. Ännu mer betonar det behov av mer didaktiska material för motivationsarbete.

8.3 Slutsatser

Sammanfattningsvis visar litteraturen och våra intervjuer att elevers motivation påverkas av lärarens attityder och beteenden. Motivation är inget statiskt begrepp utan påverkas av flera faktorer varav samspelet mellan lärare och elev får stor betydelse för elevens utveckling och prestation. Intervjuerna tyder på att det finns en rik variation av tillvägagångssätt, men samtidigt att lärare kan vara omedvetna om modern forskning och agerar utifrån egen erfarenhet istället för vetenskap.

Referenslista

- Bandura, Albert (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. New York: Freeman
- Bronfenbrenner, Urie (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Brophy, Jere (2006). Scaffolding appreciation for school learning: an update, I. Martin L. Maehr, Stuart A. Karabenick & Timothy C. Urban (red) (2008). *Social psychological perspectives: advances in motivation and achievement*, Volume 15. London: Emerald Group Publishing ing Ltd.
- Börjesson, Bengt (2000). Om lusten och viljan att lära – några reflektioner av Bengt Börjesson. SOU 2000:19. *Från dubbla spår till Elevhälsa – i en skola som främjar lust att lära, hälsa och utveckling*, (ss. 32-37). Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Denscombe, Martyn (2016). *Forskningshandboken*. Spain: Studentlitteratur.
- Eccles, Jacquelynne S. (2005). Studying the development of learning and task motivation. *Learning and Instruction*, 15, s. 161-171.
- Elliot, Andrew J. & Dweck, Carol S. (2005). *Handbook of competence och motivation*. New York: Guilford.
- Elliot, Andrew. J., & McGregor, Holly A. (1999). Test anxiety and the hierarchical model of approach and avoidance achievement motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(4), s. 628-644.
- Garcia, Arturo E. (2008). *Motivación individual*. Tillgängligt: http://grupos.emagister.com/documento/administracion_motivacion_y_organizacion_/1048-38669
- Giota, Joanna (2002). Skoleffekter på elevers motivation och utveckling. En litteraturöversikt. *I Pedagogisk forskning i Sverige*, nr. 7. Stockholm: HLS Förlag. (s. 279-305)
- Gärdenfors, Peter (2010). *Lusten att förstå. Om lärande på människans villkor*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Imsen, Gunn (2006). *Elevens värld. Introduktion till pedagogisk psykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Jenner, Håkan (2004). *Motivation och motivationsarbete i skola och behandling*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling/Liber distr.
- Konstenius, Viktoria & Schillaci, Maria (2010). *Skolfrånvaro. KTB-baserat kartläggnings- och åtgärdsarbete*. Lund: Studentlitteratur.

- Larsen, Ann Kristin (2009). *Metod helt enkelt. En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Nicholls, John G. (1984). Achievement motivation: Conceptions of ability, subjective experience, task choice, and performance. *Psychological Review*, 91, 328-346.
Tillgänglig: <https://pdfs.semanticscholar.org/3302/5ae403ab6a3c3a44fc5b69d539cb26133aa3.pdf>
- Noddings, Nel (2012). The caring relation in teaching. *Oxford review of Education*. Vol. 38, nr. 6, s. 771-781. Tillgänglig:
<https://tomlinson.ua.edu/681nurse/Readings/The%20Caring%20relation%20in%20Teaching.pdf>
- Perry, Nancy E., Turner, Julianne C. & Meyer, Debra K. (2006). Classrooms as contexts for motivating learning. *University of British Columbia*. Tillgänglig:
https://www.researchgate.net/publication/248855492_Perry_N_Turner_J_C_Meyer_DK_2006_Student_Engagement_in_the_classroom
- Santrock, John W. (2002). *Educational Psychology*. México: Mc Graw-Hill.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Sjöberg, Lennart (1997). *Studieintresse och studiemotivation: en analys av de grundläggande faktorerna*. Stockholm: Institutet för individanpassad skola
- Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, Lgr 11*. Stockholm: Fritzes.
- Trechera, Jose Luis (2005). El saber motivar. El palo o la zanahoria. *Revista Educación* 33(2), s. 153-159. Tillgänglig:
<https://www.scribd.com/document/313309372/Saber-Motivar>
- Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Vetenskapsrådet (2001). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.
Tillgänglig: https://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf
- Wery, Jessica & Thomson, Margareta M. (2013). Motivational strategies to enhance effective learning in teaching struggling students. *British journal of learning support*. Volume 28. Number 3. DOI: 10.1111/467-9604.12027.

Bilaga

Förberedande frågor:

Ålder?

Årskurs?

Arbetserfarenhet?

Motivation:

Hur uppfattar du begreppet motivation? (Förklara och argumentera)

I vilken grad tänker du att motivation i klassrummet är viktig för elevens resultat? (mycket, mittemellan, inte viktig)

Vilken roll spelar du som lärare för elevernas motivation?

Hur skiljer och uppfattar du inre och yttre motivation? Finns det samband mellan inre och yttre motivation? (Dina tankar)

Motivationsarbete:

Har du någon strategisk metod eller rutin för att motivera eleverna i klassrummet? (Förklara gärna, exemplifiera)

Hur bra fungerar det?

Hur viktigt är det för dig att motivera elever i klassrummet? Förklara ditt perspektiv.